

La via valenciana, 1

Pensant que s'acosta el 9 d'Octubre, festa més o menys "nacional" dels valencians i "Dia de la Comunitat", no sobriran, a més dels preparatius per a la inexistent Diada, algunes reflexions de fons sobre la substància o matèria que tal festa hauria de representar. Perquè l'antiga matèria sobre dies o festes, substàncies o símbols, és en definitiva la matèria perenne de la identitat, mot sovint menyspreat, siga per abusos o per ignorància i prejudici. Parlar d'aquest concepte, realitat, sentiment o fantasia que en solem dir "identitat" no és certament matèria de metafísica i d'ontologia, ciències remotes, ni del *to be or not to be* de la tragèdia, sinó d'alguna d'aquelles coses que, mal resoltes, poden arribar a fer-nos la vida més difícil del que caldria. Com ara les adscripcions polítiques, ideològiques, religioses, territorials, lingüístiques, culturals, nacionals o locals, que rarament es combinen harmònicament per produir la pau dels esperits i el descans dels cossos. El fet, en tot cas, és que de conflictes i dificultats en aquest camp i matèria, uns en tenen, o en tenim, bastants més que alguns altres. Deu ser per això que sovint em fa una mica d'enveja aquella gent que pareix que no té les dificultats que jo tinc: sovint m'agradaria ser japonès, o suec, o portuguès, o alguna cosa així de neta i simple. O fins i tot un bon francès de França o un espanyol d'Espanya, o alguna de tantes denominacions que, d'entrada, no t'obliguen a pensar ni a triar: està tot clar des del principi, està tot dit i fet, i quin descans no haver de pensar-hi cada dia. Sembla que una majoria gran dels valencians no tenen tampoc aquest problema o dificultat: s'afirmen espanyols en santa pau i quietud, segons totes les enquestes, i ací s'acaba la història, inclosa la del 9 d'Octubre i la processó de la senyera coronada, que ha d'eixir per un balcó perquè no s'inclina davant de ningú. Sembla també que una petita minoria, molt petita, s'afirmen simplement catalans, pensen que és molt senzill, i així van fent, un any i un altre any. I finalment una altra minoria, no sé si gran o menys petita, passem el temps plens de perplexitat: si jo, per exemple, diguera que, com a escriptor, la meua pàtria és

Joan Francesc Mira

la llengua catalana, que, com a ciutadà, el meu país és el País Valencià, i que la meua nació cultural pot ser més extensa que la meua nació política, no sé si la combinació seria massa complicada, ni com la podria simplificar. Ser alhora

això i allò, i potser allò altre, pot resultar difícil, però també, sovint, és més entretingut.

Ja se sap que tot espai d'identitat col·lectiva (si no té un perímetre material ben visible, com un poble petit o una ciutat emmurallada) és sobretot un espai imaginat. Que no sempre vol dir imaginari. Imaginat, potser, però existent. I la primera pregunta podria ser: què era, quina existència tenia el País Valencià a finals del segle XIX, per exemple, quan la història contemporània ja havia avançat prou per a formar un cos de ciutadans que més o menys participaven en la vida pública, i quan a tot Europa els pobles ja havien construït o estaven en camí de construir els seus propis espais de definició i de decisió? Certament, l'espai valencià no calia "imaginar-lo": comparat el nostre cas amb alguns altres espais del centre i de l'est d'Europa, indefinits o de límits variables, no era certament poca cosa l'existència d'un regne medieval ben delimitat i de molt llarga duració, més l'estabilitat i continuïtat del nom i del territori, més la pervivència molt majoritària d'una llengua amb tradició institucional i culta. Amb materials molt més incerts que aquests, uns altres (eslovens, romanesos, eslovacs, macedonis, estonians...) han construït nacions de fet i de dret. Cal partir, doncs, d'un fet que ara no ens detindrem a analitzar: els materials valencians, que eren reals i estaven disponibles, no van ser aprofitats en aquell moment crucial per a construir una "casa pròpia", ni en la pràctica política, ni en la construcció ideològica, ni en la producció i difusió d'una imatge projectada i atractiva. Ni per a imaginar una "via valenciana", un camí nacional propi a la modernitat. Entre altres raons, perquè les condicions històriques dels segles XVI al XIX ja havien provocat la progressiva identificació dels sectors dominants del país amb l'espanyolitat –ideològica, política, cultural i lingüística– com a forma pròpia de la vida civil i nacional dels valencians. Continuarà.

“Què era, quina existència tenia el País Valencià a finals del segle XIX, per exemple, quan la història contemporània ja havia avançat prou per a formar un cos de ciutadans que més o menys participaven en la vida pública, i quan a tot Europa els pobles ja havien construït o estaven en camí de construir els seus propis espais de definició i de decisió?”